

Strålsäkerhetsmyndighetens författningssamling

ISSN: 2000-0987

Strål
säkerhets
myndigheten

Swedish Radiation Safety Authority

SSMFS 2018:4

Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter om
naturligt förekommande radioaktivt material
och byggnadsmaterial

Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter om naturligt förekommande radioaktivt material och byggnadsmaterial;

SSMFS 2018:4

Utkom från trycket
den 31 maj 2018

beslutade den 24 maj 2018.

Strålsäkerhetsmyndigheten föreskriver¹ följande med stöd av 4 kap. 9 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 8 §, 7 kap. 1 och 2 §§ och 9 kap. 3 § strålskyddsförordningen (2018:506) och 15 a § förordningen (1984:14) om kärnteknisk verksamhet.

Tillämpningsområde och definitioner

1 § Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser som ska iakttas av den som hanterar naturligt förekommande radioaktivt material inklusive byggnadsmaterial.

Föreskrifterna ska inte tillämpas vid hantering av torvaska som innehåller naturligt förekommande radioaktiva ämnen och som regleras i Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter om hantering av sådan aska.

2 § Ord och uttryck som används i dessa föreskrifter har samma betydelse som i strålskyddslagen (2018:396), strålskyddsförordningen (2018:506), lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och miljöbalken.

Med *naturligt förekommande radioaktivt material avses* i dessa föreskrifter material som innehåller naturligt förekommande radioaktiva ämnen och som är i sitt naturliga tillstånd eller enbart har bearbetats eller anrikats för andra ändamål än för utvinning av dessa ämnen och som inte heller är avsett att bearbetas för användning av materialets radioaktiva, fissila eller fertila egenskaper.

Undantag och anmälan

Undantag från lagen om kärnteknisk verksamhet

3 § Bestämmelserna i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet gäller inte för naturligt förekommande radioaktivt material förutsatt att mate-

---

¹Jfr rådets direktiv 2013/59/Euratom av den 5 december 2013 om fastställande av grundläggande säkerhetsnormer för skydd mot de faror som uppstår till följd av exponering för joniserande strålning, och om upphävande av direktiven 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom och 2003/122/Euratom, i den ursprungliga lydelsen.

rialet inte står under internationell kontroll enligt kommissionens förordning (Euratom) nr 302/2005 av den 8 februari 2005 om genomförandet av Euratoms kärnämneskontroll.

Undantag från strålskyddslagen

4 § Bestämmelserna i strålskyddslagen (2018:396) och strålskyddsförordningen (2018:506) gäller inte för den som i sin verksamhet hanterar naturligt förekommande radioaktivt material med en aktivitetskoncentration som är

1. högst 1 kilobecquerel per kilogram torrsubstans per radionuklid i uran- och toriumserierna, och

2. högst 10 kilobecquerel per kilogram torrsubstans för kalium-40.

För byggnadsmaterial med en aktivitetskoncentration som understiger vad som anges i första stycket gäller dock fortfarande bestämmelserna i 3 kap. 3, 5, 11 och 13 §§ strålskyddslagen och 3 kap. 7 § och 6 kap. 6 § strålskyddsförordningen.

5 § Förbudet i 4 kap. 1 § 1 strålskyddslagen (2018:396) gäller inte för lärlingar, praktikanter eller studerande mellan 16 och 18 år som i sin utbildning måste befatta sig med naturligt förekommande radioaktivt material.

6 § Bestämmelserna i 4 kap. 3–5 och 15 §§, 5 kap. 1 § samt 6 kap. 1 och 24 §§ strålskyddslagen (2018:396) gäller inte den som

1. hanterar alunskifferbaserad lättbetong,

2. hanterar jord- eller bergmassor,

3. innehar, lagrar eller på något sätt icke-fysiskt hanterar rödfyr eller fosfatgips,

4. hanterar obearbetade mineralprover som ingår i en geologisk samling,

5. hanterar keramiska bruksföremål som är avsedda för hushållsändamål eller keramiska prydnadsföremål, eller

6. hanterar vattenfilter i ett enskilt hushåll.

Anmälan

7 § Hantering av naturligt förekommande radioaktivt material med en aktivitetskoncentration som överstiger 1 kilobecquerel per kilogram torrsubstans per radionuklid i uran- eller toriumserierna eller 10 kilobecquerel per kilogram torrsubstans för kalium-40, och som inte undantas från tillståndsplikt enligt 6 §, ska anmälas till Strålsäkerhetsmyndigheten.

8 § En anmälan enligt 7 § ska göras på ett formulär som tillhandahålls av Strålsäkerhetsmyndigheten och innehålla de uppgifter som framgår av detta.

Anmälan ska förnyas inom fem år från det datum som den senaste anmälan gjordes om hanteringen fortfarande pågår och inget annat har meddelats av Strålsäkerhetsmyndigheten.

Förändringar i verksamheten som rör uppgifterna i anmälan ska snarast meddelas till Strålsäkerhetsmyndigheten.

Friklassning av material

9 § Naturligt förekommande radioaktivt material i en verksamhet som omfattas av bestämmelserna i strålskyddslagen (2018:396), får friklassas av den som hanterar materialet om

1. aktivitetskoncentrationen är

a) högst 1 kilobecquerel per kilogram torrsubstans per radionuklid i uran- och toriumserierna, och

b) högst 10 kilobecquerel per kilogram torrsubstans för kalium-40, eller

2. materialet har sitt ursprung i Sverige och bortskaffas eller återvinns på sådant sätt som anges i 11–13 §§.

Första stycket 1 gäller inte material som ska användas som byggnads-material.

10 § Det är förbjudet att späda ut naturligt förekommande radioaktivt material om syftet med detta är att materialet ska kunna friklassas.

Strålsäkerhetsmyndigheten kan godkänna att naturligt förekommande radioaktivt material blandas med icke-radioaktivt material i återanvändnings- eller återvinnings-syfte eller för deponering eller annat omhändertagande om det kan ske utan att det innebär en oacceptabel risk för att människor eller miljön utsätts för skadlig verkan av strålning.

Omhändertagande av material

11 § Naturligt förekommande radioaktivt material med en aktivitetskoncentration som är högst 10 kilobecquerel per kilogram torrsubstans per radionuklid i uran- och toriumserierna och högst 100 kilobecquerel per kilogram torrsubstans för kalium-40, får läggas på en deponi utan att hänsyn behöver tas till materialets radioaktiva egenskaper.

Naturligt förekommande radioaktivt material som har uppkommit som avfall i samband med prospektering, får läggas på en deponi eller återplaceras i håligheter som har uppkommit vid prospekteringen utan att hänsyn behöver tas till materialets radioaktiva egenskaper.

En sådan deponi som avses i första och andra stycket, ska vara utformad så att den minst ger samma skydd som en deponi för icke-farligt avfall enligt förordningen (2001:512) om deponering av avfall.

12 § Ett enskilt hushåll får låta vattenfilter omhändertas som hushålls-avfall utan att hänsyn behöver tas till vattenfiltrets radioaktiva egenskaper.

13 § Rivningsmassor från byggnader där naturligt förekommande radioaktivt material ingår i byggnadsmaterialet samt rödfyr, fosfatgips och jord- eller bergmassor, får läggas på en deponi eller återvinnas för anlägg-

ningsändamål utan att hänsyn behöver tas till materialets radioaktiva egenskaper.

Byggnadsmaterial

14 § Aktivitetskoncentrationen för byggnadsmaterial som har betydelse från strålskyddssynpunkt, ska anges i becquerel per kilogram torrsubstans för radium-226, torium-232 och kalium-40.

15 § Aktivitetsindex för byggnadsmaterial som har betydelse från strålskyddssynpunkt ska beräknas enligt bilagan.

16 § Den som ska använda ett byggnadsmaterial med aktivitetsindex som överstiger 1, ska planera användningen så att referensnivån i 3 kap. 7 § strålskyddsförordningen (2018:506) inte riskerar att överskridas.

Dispens m.m.

17 § Strålsäkerhetsmyndigheten kan

1. ge dispens från dessa föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det kan ske utan att det kan antas medföra en oacceptabel risk för att människor eller miljön utsätts för skadlig verkan av strålning, och

2. i enskilda fall besluta att lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet eller strålskyddslagen (2018:396) ska gälla trots vad som sägs i 3, 4, 6 eller 9 §.

---

1. Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 juni 2018, då Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter (SSMFS 2011:4) och allmänna råd om naturligt förekommande radioaktiva ämnen upphör att gälla.

2. Bestämmelsen i 7 § tillämpas inte förrän den 29 januari 2019. För en hantering som pågår när skyldigheten att anmäla den inträder, ska den anmälan som avses i bestämmelsen ges in inom tre månader från det att skyldigheten inträdde.

STRÅLSÄKERHETSMYNDIGHETEN

MATS PERSSON

Ulf Yngvesson

Bilaga

Beräkning av aktivitetsindex

Aktivitetsindex I beräknas enligt följande:

$$I = \frac{C_{Ra226}}{300 \text{ Bq/kg}} + \frac{C_{Th232}}{200 \text{ Bq/kg}} + \frac{C_{K40}}{3\,000 \text{ Bq/kg}}$$

där C_{Ra226} , C_{Th232} och C_{K40} är aktivitetskoncentrationerna i becquerel per kilogram torrs substans för motsvarande radionuklider i byggnadsmaterialet.

Strålsäkerhetsmyndigheten
Swedish Radiation Safety Authority

SE-171 16 Stockholm
Solna strandväg 96

Tel: +46 8 799 40 00
Fax: +46 8 799 40 10

E-post: registrator@ssm.se
Webb: stralsakerhetsmyndigheten.se